

רבנו יוסף קארו זיע"א
 בעל מחבר ספר "שולחן ערוך"
 נפטר עבודתו צאת חובבא
 י"ד ניסן שנת ה'ר"ל ש"ה לפ"ק
 ושם מנוחיו כבוד
 (שם אביו ה' אפרים ז"ל)

רבינו יוסף קארו

רבינו משה איסרליש זיע"א
 בעל מחבר ספר "דמ"א"
 נפטר עבודתו צאת חובבא
 י"ד ניסן שנת ה'ר"ל ש"ה לפ"ק
 ושם מנוחיו כבוד
 (שם אביו ה' ישראל ז"ל)

רבינו משה איסרליש

האם אתה רוצה להיות "בן עולם הבא"?

אורח חיים החדשי

לימוד שולחן ערוך אורח חיים
 לכל החודש - ח' עמודים ליום
 כל השנה "הלכות" ב"כל יום"
 מובטח לו שהוא "בן עולם הבא"!

קודם הלימוד יאמר: הנני רוצה ללמוד. כדי שיוכחני התלמוד ליד משה. ולידי מרות ישראל. ולידי דיעת התורה.
 ונהניני עושה לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה בשם יהוה ובשם אדני מתנחלים יאהדונה"י
 על ידי הנעלם בדחילו ורחימו ביהודא שלים בשם כל ישראל.

כח לחודש

המשך הלכות סוכה

סימן תרלו – דין סוכה ישנה, ובו ב' סעיפים

א. סוכה ישנה דהיינו שעשאה קודם שיכנסו שלשים יום שלפני החג כשרה ובלבד שיחדש בה דבר עתה בגופה לשם החג ואפילו בטפח על טפח סגי אם הוא במקום אחד ואם החידוש על פני כולה סגי אפילו כל דהו ואם עשאה לשם החג אפילו מתחילת השנה כשרה בלא חידוש:

ב. יוצר כלי חרס שיש לו שתי סוכות זו לפנים מזו ועושה קדירותיו בפנימית ומוכרם בחיצונה הפנימית אינו יוצא בה ידי סוכה כיון שהיא דירתו כל השנה אינו ניכר שדר בה לשם מצוה והחיצונה יוצא בה שהרי אינו דר בה כל השנה:

סימן תרלז – דין סוכה שאולה וגזולה, ובו ג' סעיפים

א. מי שלא עשה סוכה בין בשוגג בין במזיד עושה סוכה בחולו של מועד אפילו בסוף יום שביעי וכן יכול לצאת מסוכה זו ולישב באחרת:

ב. יוצאין בסוכה שאולה וכן יוצאין בשל שותפות:

ג. סוכה גזולה כשרה כיצד אם תקף על חבירו והוציאו מסוכתו וגזלה וישב בה יצא שאין הקרקע נגזלת. הגה: מיהו לתתלה לא ישב אדם בסוכת חבירו שלא מדעתו כל שכן אם דעתו לגזלה וכן לא יעשה סוכה לתתלה בקרקע של חבירו שלא מדעתו וכן בקרקע שהיא של רבים (הגהות אשירי ואור זרוע) מיהו בדיעבד יצא וכן לא יקצו ישראל הסכך בעצמם אלא יקנו אותם

מעובדי כוכבים דכל גזל אין עושין ממנו סוכה לתתלה (מהרי"ל). ואם גזל עצים ועשה מהם סוכה אף על פי שלא חיברן ולא שינה בהם כלום יצא תקנת חכמים שאין לבעל העצים אלא דמי עצים בלבד אבל אם גזל סוכה העשויה בראש הספינה או בראש העגלה וישב בה לא יצא. הגה: והוא הדין אם ראובן בנה סוכה בקרקע שמעון ושמעון תקף את ראובן וגזל סוכתו הבנויה בקרקע שלו לא יצא בה ואין כאן תקנת השבים הואיל ולא טרח בה ולא הוציא עליה הוצאות (הגהות אשירי פרק ב' סוכה):

סימן תרלח – סוכה ונויה אסורין כל שבעה, ובו ב' סעיפים

א. עצי סוכה אסורים כל שמונת ימי החג בין עצי דפנות בין עצי סכך (ואפילו קיסם לחצוץ בו שיניו אסור) (מהרי"ל) ואין נאותין מהן לדבר אחר כל שמונת הימים מפני שיום השביעי כולו הסוכה מוקצה עד בין השמשות והואיל והוקצה לבין השמשות של שביעי הוקצה לכל היום. הגה: ואפילו נפלה הסוכה אסורים ולא מהני בה תנאי (טור) אבל עצים הסמוכים לסוכה מותרים. ועיין לעיל סימן תקי"ח סעיף ח'. ואם אחר שעשה השיעור הצריך מן הדפנות ונשלם הכשר סוכה הוסיף דופן לא מיתסרא אבל אם עשה ארבעתן סתם כולן אסורות ומוקצות. הגה: וכל זה לא מיירי אלא בסוכה שישב בה פעם אחד אבל אם הזמינה לסוכה ולא ישב בה לא נאסרה (הזמנה לאו מילתא היא) (הגהות אשירי פרק המביא):

ב. וכן אוכלים ומשקים שתולין בסוכה כדי לנאותה אסור להסתפק מהם כל שמונה אפילו נפלו (וביום טוב ושבת אסור לטלטלם דמוקצים הם) (טור). ואם התנה

עליהם בשעה שתלאם ואמר איני בודל מהן כן בין השמשות (של שמונה ימים) (בית יוסף בשם אורחות חיים) הרי זה מסתפק מהם בכל עת שירצה שהרי לא הקצה אותם ולא חל עליהם קדושת הסוכה ולא נחשבו כמותה ודוקא שמתנה בזה הלשון אבל אם אמר אני מתנה עליהם לאוכלם כשיפלו אינו כלום ואם אמר אני מתנה עליהם לאכלם אימתי שארצה מהני שגם בין השמשות בכלל. הגה: וצריך לעשות התנאי קודם בין השמשות הראשון (דברי עצמו כסברת אורחות חיים שהביא הבית יוסף ולא כמהרי"ל). יש מן האחרונים שכתבו דבזמן הזה אין נוהגים להתנות (מהרי"ל) והכי נהוג בנויין התלויים בסכך אבל בנויין שנותנים בדפנות כגון סדינים המצויירים נוהגין לטלטלם מפני הגשמים אפילו בלא תנאי משום דיש אומרים דאין אסור אפילו בדפנות עצמן כל שכן בנויין ומכל מקום טוב להתנות עליהם (דרכי משה). אם סיכך בהדס או תלה בסוכה אתרוג לנוי מותר להריח בו דלא הוקצה מריח רק שלא יגע בו דאסור בטלטול ויש אוסרים בהדס (רי"ן סוף פרק לולב הגזול) כדלקמן סימן תרנ"ג:

סימן תרלט – דיני ישיבת סוכה, ובו ח' סעיפים

א. כיצד מצות ישיבה בסוכה שיהיה אוכל ושותה (וישן ומטייל) (טור) ודר בסוכה כל שבעת הימים בין ביום ובין בלילה כדרך שהוא דר בביתו בשאר ימות השנה וכל שבעת ימים עושה אדם את ביתו עראי ואת סוכתו קבע כיצד כלים הנאים ומצעות הנאות בסוכה וכלי שתיה כגון אשישות וכוסות בסוכה אבל כלי אכילה (לאחר האכילה) (טור) כגון קדירות וקערות חוץ לסוכה המגורה בסוכה ואם היתה סוכה קטנה מניחה חוץ לסוכה. הגה:

הנה מובא פאן ספר שולחן ערוך אורח חיים מחולק לכל החודש. שמונה עמודים ליום. כך נאמר כל אורח חיים מדי חודש בחדשו. וזוהי היות "בן עולם הבא". נא לפרסם בפתח פנסיות ובפתח מדרשות. ובשמות. וכלל החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "הקצה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה" וכל המזכה את הרבים כיה לחודש – עמוד א זוכה לפנים צדיקים!

ואל יעשה שום תשמיש בזוי בסוכה כדי שלא יהיו מצות בזויות עליו (בית יוסף בשם אורחות חיים):

ב. אוכלים ושותים וישנים בסוכה כל שבעה בין ביום בין בלילה ואין ישנים חוץ לסוכה אפילו שינת עראי אבל מותר לאכול אכילת עראי חוץ לסוכה וכמה אכילת עראי כביצה מפת ומותר לשתות מים ויין ולאכול פירות (ואפילו קבע עליהו) (דברי עצמו) חוץ לסוכה ומי שיחמיר על עצמו ולא ישתה חוץ לסוכה אפילו מים הרי זה משובח ותבשיל העשוי מחמשת מינים אם קובע עליו חשיב קבע וצריך סוכה. הגה: ומה שנוהגין להקל עכשיו בשינה שאין ישנים בסוכה רק המדקדקין במצות יש אומרים משום צינה דיש צער לישן במקומות הקרים (מרדכי פרק הישן) ולי נראה משום דמצות סוכה איש וביתו איש ואשתו כדרך שהוא דר כל השנה ובמקום שלא יוכל לישן עם אשתו שאין לו סוכה מיוחדת פטור וטוב להחמיר ולהיות שם עם אשתו כמו שהוא דר כל השנה אם אפשר להיות לו סוכה מיוחדת:

ג. אכילה בסוכה בליל יום טוב הראשון חובה אפילו אכל כזית פת יצא ידי חובתו מכאן ואילך רשות רצה לאכול סעודה סועד בסוכה רצה אינו אוכל כל שבעה אלא פירות וקליות חוץ לסוכה אוכל כדין אכילת מצה בפסח. הגה: ולא יאכל בלילה הראשונה עד שיהא ודאי לילה (בית יוסף בשם אורחות חיים) ויאכל קודם חצות לילה (מהרי"ו ומהרי"ל). ולא יאכל ביום מחצות ואילך כדי שיאכל בסוכה לתיאבון (מהרי"ל) דומיא דאכילת מצה:

ד. כל שבעת הימים קורא (ולומד) בתוך הסוכה וכשמבין ומדקדק במה שיקרא (וילמוד, יכול ללמוד) חוץ לסוכה כדי שתהא דעתו מיושבת עליו. המתפלל רצה מתפלל בסוכה או חוץ לסוכה:

ה. ירדו גשמים הרי זה נכנס לתוך הבית מאימתי מותר לפנות משירדו לתוך הסוכה טפות שאם יפלו לתוך התבשיל יפסל אפילו תבשיל של פול. הגה: ואפילו אין תבשיל לפניו (סמ"ג והגהות אשירי). ומי שאינו בקי בזה השיעור ישער אם ירדו כל כך גשמים לבית אם היה יוצא יצא מסוכתו גם כן (אור זרוע והגהות אשירי פרק הישן ומרדכי פרק ב' מיימוני פרק ו' ומהרי"ל). וכל זה דווקא בשאר ימים או לילות של סוכות אבל לילה הראשונה צריך לאכול כזית בסוכה אף אם

גשמים יורדין (טור והר"ן והרא"ש) ויקדש בסוכה כדי שיאמר זמן על הסוכה (תרומת הדשן סימן צ"ה):

ו. היה אוכל בסוכה וירדו גשמים והלך לביתו ופסקו הגשמים אין מחייבין אותו לחזור לסוכה עד שיגמור סעודתו:

ז. היה ישן וירדו גשמים בלילה ונכנס לתוך הבית ופסקו הגשמים אין מטריחין אותו לחזור לסוכה כל אותה הלילה אלא ישן בביתו עד שיעלה עמוד השחר. הגה: וינעור משינתו (טור). מי שהוא ישן בסוכה וירדו גשמים אין צריך לשער בכדי שיתקלקל התבשיל בהגשמים מועטים הוי צער לישן שם ויוכל לצאת (מהרי"ו). וכל הפטור מן הסוכה ואינו יוצא משם אינו מקבל עליו שכר ואינו אלא הדיוטות (הגהות מיימוני פרק ו'). וכשיוצא מן הסוכה מכח הגשמים אל יבעט ויצא אלא יצא נכנע כעבד שמוזג כוס לרבו ושפכו על פניו (מהרי"ל):

ח. נהגו שאין מברכים על הסוכה אלא בשעת אכילה (והכי נהוג):

סימן תרכ"ו – מי הם הפטורים משיבת סוכה, ובו י' סעיפים

א. נשים ועבדים וקטנים פטורים מן הסוכה טומטום ואנדרוגינוס חייבים מספק וכן מי שחציו עבד וחציו בן חורין חייב:

ב. קטן שאינו צריך לאמו שהוא כבן חמש כבן שש חייב בסוכה מדברי סופרים כדי לחנכו במצות:

ג. חולים ומשמשיהן פטורים מן הסוכה ולא חולה שיש בו סכנה אלא אפילו חש בראשו חש בעיניו ויש מי שאומר שאין המשמשים פטורים אלא בשעה שהחולה צריך להם. (ומי שמקיז דם חייב בסוכה) (אור זרוע והגהות אשירי פרק הישן):

ד. מצטער פטור מן הסוכה הוא ולא משמשיו (אבל בלילה ראשונה אפילו מצטער חייב לאכול שם כזית) (כל בו). איזהו

מצטער זה שאינו יכול לישן בסוכה מפני הרוח או מפני הזבובים והפרעושים וכיוצא בהם או מפני הריח ודווקא שבא לו הצער במקרה אחר שעשה שם הסוכה אבל אין לו לעשות סוכתו לכתחלה במקום הריח או הרוח ולומר מצטער אני. הגה: ואם עשאה מתחילה במקום שמצטער באכילה או בשתייה או בשינה או שאי אפשר לעשות לו אחד מהם בסוכה מחמת דמתיירא מלסטים או גנבים כשהוא בסוכה אינו יוצא באותה סוכה כלל אפילו

בדברים שלא מצטער בהם דלא הוא כעין דירה שיוכל לעשות שם כל צרכיו (מרדכי פרק הישן). מי שכבו לו הנרות בסוכה בשבת ויש לו נר בביתו מותר לצאת מן הסוכה כדי לאכול במקום נר ואין צריך לילך לסוכת חבירו שיש שם נר אם יש טורח גדול בדבר (תרומת הדשן סימן נ"ג ופסקיו סימן קנ"ח). ואם בא רוח לכבות הנרות בסוכה מותר לפרוס סדין או בגד מן הצד אבל לא תחת הסכך (אור זרוע). מי שלא יוכל לישן בסוכה מחמת שצר לו בפישוט ידיו ורגליו לא מקרי מצטער וחייב לישן שם אף על גב דצריך לכפוף ידיו ורגליו (תרומת הדשן סימן צ"ב). ולא יוכל אדם לומר מצטער אני אלא בדבר שדרך בני אדם להצטער בו (טור). ואין המצטער פטור אלא אם ניצל עצמו מן הצער אבל בלאו הכי חייב לישב בסוכה אף על גב דמצטער (מרדכי פרק הישן):

ה. אבל חייב בסוכה:

ו. חתן ושושביניו וכל בני החופה פטורים מן הסוכה כל ז' ימי המשתה. (וסעודת ברית מילה וכן הסעודה שאוכלין אצל היולדת חייבין בסוכה) (מהרי"ק שורש קע"ט):

ז. שלוחי מצוה פטורים מן הסוכה בין ביום בין בלילה (ועיין לעיל סימן ל"ח):

ח. הולכי דרכים ביום פטורים מן הסוכה ביום וחייבים בלילה הולכי דרכים בלילה פטורים בלילה וחייבים ביום. הגה: ודוקא כשיוכלו למצוא סוכה אבל אם אינם מוצאים סוכה יוכלו לילך לדרכם אף שלא ישבו בה לא יום ולא לילה כשאר ימות השנה שאינו מניח דרכו משום ביתו (ר"ן פרק הישן). ואף על פי שאינו הולך רק ביום פטור אף בלילה דאין לעשות לו שם דירה וההולכים לכפרים לתבוע חובותיהם ואין להם סוכה באותן הכפרים יחמירו על עצמן לשוב לבתיהם בכל לילה לאכול בסוכה ואף על גב דיש להקל מכל מקום המחמיר תבא עליו ברכה (בית יוסף בשם אורחות חיים):

ט. שומרי העיר ביום פטורים ביום וחייבים בלילה שומרי העיר בלילה פטורים בלילה וחייבים ביום:

י. שומרי גנות ופרדסים פטורים בין ביום ובין בלילה שאם יעשה השומר סוכה ידע הגנב שיש לשומר מקום קבוע ויבא ויגנוב ממקום אחר לפיכך אם היה שומר כרי של תבואה שיכול לשמור כולו ממקום אחד חייב לעשות סוכה במקום ששומר. הגה: והעושיין יין אצל העכו"ם

הנה מובא פאן ספר שו"תן ערוך אורח חיים מחולקת כפר החודש. שמונה עמודים י"ז. כן יגמור פל אורח חיים מדי חודש בתדשו. ויופה היות "בן עולם הבא". נא תפסקם בנפתי פנסיות ובנפתי מדגשות. ובשמחות. ויכלל החברים וידידים. וזכות את הרבים היות "בן עולם הבא" על ידי יימוד "הקב"ה ככל יום. שהוא "תורה לישמה!" וכל המזכה את הרבים כיה לחודש – עמוד ב זוכה לפנים צדיקים!

בסוכה פטורים בין ביום ובין בלילה דצריכים לשמור שלא יגעו העובדי כוכבים (הגהות מיימוני פרק ז' בשם סמ"ק וכל בו) ואם הוא בענין שאין צריכים שימור חייבים:

סימן תרמא – שאין מברכין שהחיינו על עשיית הסוכה, ובו סעיף אחד

א. העושה סוכה בין לעצמו בין לאחר אינו מברך על עשייתה אבל שהחיינו היה ראוי לברך כשעושה אותה לעצמו אלא שאנו סומכים על זמן שאנו אומרים על הכוס של קידוש. הגה: ואם לא אכל לילה ראשונה בסוכה אף על פי שבירך זמן בביתו כשאוכל בסוכה צריך לברך זמן משום סוכה ואם בירך זמן בשעת עשייה סגי ליה (ר"ן פרק לולב וערבה):

סימן תרמב – אם חל יום ראשון של סוכות להיות בשבת לענין ברכת מעין שבע, ובו סעיף אחד

א. אם חל יום ראשון של סוכות להיות בשבת אומר בערבית ברכת אחת מעין שבע והותם בה בשבת בלבד:

סימן תרמג – סדר הקידוש, ובו ג' סעיפים

א. סדר הקידוש יין קידוש וסוכה ואחר כך זמן לפי שהזמן חוזר על קידוש היום ועל מצות סוכה:

ב. להרמב"ם מקדש מעומד ומברך לישב בסוכה וישוב ואחר כך מברך זמן. (ואין נוהגים כן אלא מקדשין מיושב וכן דעת הרא"ש):

ג. בשאר ימים מברך על הסוכה קודם ברכת המוציא ונוהגים לברך על הסוכה אחר ברכת המוציא קודם שיטעום. הגה: והכי נוהגין בחול אבל בשבת ויום טוב שיש בהן קידוש מברך לאחר קידוש (מהרי"ו) ואם קידש בבית ואוכל בסוכה או איפכא עיין לעיל סימן רע"ג סעיף ב':

סימן תרמד – סדר הלל כל ימי החג, ובו ב' סעיפים

א. שחרית אחר חזרת התפלה נוטלין הלולב ומברכין על נטילת לולב ושהחיינו וגומרים ההלל וכן כל שמונת ימי החג ומברכים לגמור את ההלל בין צבור בין יחיד ואין מפסיקין בו אלא כדרך שאמרו בקריאת שמע באמצע שואל מפני היראה ומשיב מפני הכבוד בין הפרקים שואל מפני הכבוד ומשיב שלום לכל אדם ואם פסק באמצע ושהה אפילו כדי לגמור את

כולו אינו צריך לחזור אלא למקום שפסק:

ב. בהלל אפילו עשרה קורין כאחד:

הלכות לולב

סימן תרמה – דיני לולב, ובו ט' סעיפים

א. לולב שנפרדו עליו זה מעל זה ולא נדלדלו כעלי החריות כשר אפילו לא אגדו. הגה: ומכל מקום מצוה מן המובחר בלולב שאין עליו פרודות לגמרי (המגיד ור"ן פרק לולב הגזול):

ב. נפרצו עליו והוא שידלדלו משדרו של לולב כעלי החריות (דהיינו שאינן עולים עם השדרה אלא תלויין למטה (המגיד פרק ח') פסול. הגה: וכל שכן אם נפרצו ונעקרו למטה מן השדרה דפסול אפילו אגדן (טור ור"ן פרק לולב הגזול). וכן אם נתקשו העלין כעץ ואין יכולין לחברן אל השדרה פסול (טור ובית יוסף). וכל זה ברוב עלין אבל אם מיעוט עלין נעשו כך ושאר עלין נשארן ועדיין הלולב נשאר מכוסה בעלין כשר (ר"ן פרק לולב הגזול):

ג. בריית עלין של לולב כך היא כשהם גדלים גדלים שנים שנים ודבוקים מגבן וגב של שני עלין הוא הנקרא תיומת נחלקה התיומת (ברוב העלין) (טור ובית יוסף) פסולה היו עליו אחת אחת מתחלת ברייתו ולא היה תיומת או שכל עליו כפולים מצדו האחד וצד השני ערום בלא עלין פסול. הגה: ויש מפרשים לומר דאם נחלק העלה העליון האמצעי שעל השדרה עד השדרה מקרי נחלקה התיומת ופסול והכי נוהגין (תרומת הדשן סימן צ"ז). מיהו לכתחילה מצוה מן המובחר נוהגין ליטול לולב שלא נחלק העלה העליון כלל כי יש מחמירין אפילו בנחלק קצת ואם אותו העלה אינו כפול מתחלת ברייתו פסול (כל בו):

ד. לא היו עליו זה על גב זה כדרך כל הלולבין אלא זה תחת זה אם ראש זה מגיע לעיקר שלמעלה ממנו עד שנמצא כל שדרו של לולב מכוסה בעלין כשר ואם אין ראשו של זה מגיע לצד עיקרו של זה או שאין לו הרבה עלין זה על זה אלא מכלל צד יוצא אחד למטה סמוך לעיקרו ועולה על ראשו פסול:

ה. לולב שיבשו רוב עליו (או שדרתו) (טור) פסול ושיעור היבשות משיכלה מראה ירקות שבו וילבינו פניו. הגה: ויש אומרים

דלא מקרי יבש אלא כשנתפרך בצפורן מחמת יבשותו (טור בשם התוספות) וכן נוהגין במדינות אלו שאין לולבין מצויין (הגהות מיימוני פרק ז'):

ו. נקטם ראשו דהיינו שנקטמו רוב העלין העליונים פסול. הגה: ואם נקטם העלה העליון האמצעי שעל השדרה פסול (המגיד ור"ן פרק לולב הגזול). ודוקא דאיכא אחר אבל ליכא אחר מברכין עליו (מרדכי פרק ג' ומנהגים):

ז. נסדק אם נתרחקו שני סדקיו זה מזה עד שנראו כשנים פסול. הגה: ואפילו לא נחלקה התיומת העליונה בענין שיפסל הלולב מכח נחלקה התיומת:

ח. יש לו כמין קוצים בשדרתו או שנצמת ונכווץ או שהוא עקום לפניו שהרי שדרו כגב בעל חטוטרת פסול וכן אם נעקם לאחד מצדדיו פסול אבל אם נעקם לאחריו כשר שזו היא ברייתו:

ט. אם כפוף בראשו פסול ודוקא כששדרתו כפופה אבל עליו כפופים בראשו כמו שדרך להיות הרבה לולבים כשר:

סימן תרמו – דיני הדם, ובו י"א סעיפים

א. הדם שנקטם ראשו כשר נשרו רוב עליו אם נשתיירו שלשה עלין בקן אחד כשר:

ב. היו ענביו מרובות מעליו אם ירוקות כשר ואם אדומות או שחורות פסול ואם מיעטן כשר ואין ממעטים אותם ביום טוב לפי שהוא כמתקן עבר וליקטן או שליקטן אחד אחד לאכילה הרי זה כשר. (ומיום ראשון ואילך כשר בכל ענין) (בית יוסף בשם אורחות חיים):

ג. ענף עץ עבות האמור בתורה הוא ההדס שעליו חופין את עצו כגון שלשה עלין או יותר בגבעול אחד אבל אם היו שני העלים בשורה זה כנגד זה והעלה השלישי למעלה מהם אין זה עבות אבל נקרא הדס שוטה. הגה: ופסול אפילו בשעת הדחק ואיכא מאן דאמר בגמרא דכשר ועל כן נוהגין באלו המדינות לכתחלה לצאת באלו ההדסים המובאים ואין ג' עלין בגבעול אחד ויש מי שכתב דהדסים שלנו אין נקראים הדס שוטה הואיל והם שנים על גבי שנים ואינן כהדס שוטה המוזכר בגמרא ולכן נהגו להקל כמו שכתבו מהר"י קלון ומהר"י איסרלן ז"ל בתשובותיהם:

ד. יצאו הרבה בקן אחד ונשרו מהם עד שלא נשאר אלא שלשה בקן אחד כשר

הנה מובא פאן ספר שו"תן ערוף אורח חיים מחולק לפרק תחודש. שמונה עמודים ימים. כף יגמור כל אורח חיים מדי חודש בתדשו. ונופה להיות "בן עולם הבא". נא לפרקם בפתח פנסיות ובפתי מדרשות. ובשמחות. וכלל החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "השקפה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה" וכל המזכה את הרבים כ"ח לחודש – עמוד ג' זוכה לפנים צדיקים!

אפילו נשרו רובם כגון שהיו שבעה ונשרו מהם ארבעה ונשארו שלשה:

ה. למצוה בעינין כל שיעור אורך ההדס שיהא עבות ולעיכובא ברובו (ואפילו אינו בראשו) (טור):

ו. יבשו עליו פסול כמשו כשר:

ז. שיעור היבשות אפילו אם נפרך בצפורן אם עדיין ירוקים הם כשר ואינם נקראים יבשים אלא כשילבינו פניהם:

ח. יבשו רוב עליו ונשתיירו בראש כל בד מהג' בדין קן אחד וכו' ג' עליו לחין כשר ויש מפרשים שאפילו אם מהג' שבחד קינא יבשו שנים ולא נשאר כי אם אחד לח כשר והוא שיהיה העלה שהוא מורכב על שניהם:

ט. אם אותם עלים שלא יבשו הם כמושין יש פוסלין ויש מכשירין:

י. נקטם ראשו כשר אפילו לא עלתה בו תמרה והוא הדין ליבש ראשו ויש פוסלין בנקטם ראשו. הגה: וטוב להחמיר במקום שאפשר באחר (המגיד). ולא מקרי נקטם אלא אם נקטמו העצים (ר"ן):

יא. אם אין לו אלא הדס שענביו מרובים מעליו ביום טוב נוטלו ואינו מברך עליו:

סימן תרמז – דיני ערבה, וכו' ב' סעיפים

א. ערבי נחל האמור בתורה הוא מין ידוע הנקרא כן עלה שלו משוך כנחל ופיו חלק וקנה שלו אדום (ואפילו בעודו ירוק כשר) (בית יוסף). ורוב מין זה גדל על הנחלים לכך נקראו ערבי נחל ואפילו היה גדל במדבר או בהרים כשר ויש מין אחד דומה לערבה אלא שעלה שלו עגול ופיו דומה למסר (פירוש מגרה, סיג"ה בלע"ז) וקנה שלו אינו אדום וזהו הנקרא צפצפה והיא פסולה ויש מין ערבה שאין פי העלה שלה חלק ואינו כמסר אלא יש בו תלמים קטנים עד מאד כמו פי מגל קטן וזה כשר:

ב. ערבה שיבשה או שנשרו רוב עליה או שנקטם ראשה פסולה אבל כמושה או שנשרו מקצת עליה כשרה והרמב"ם מכשיר בנקטם ראשה:

סימן תרמח – דברים הפוסלים באתרוג, וכו' ב"ב סעיפים

א. אתרוג היבש פסול ושיעור היבשות כשאינו מוציא שום ליחה ויבדוק על ידי שיעבור בו מחט וכו' חוט ואם יש בו

ליחה יראה בחוט (ואתרוג שהוא משנה שעברה ודאי יבש הוא ופסול) (תרומת הדשן מהרי"ל סימן ה'):

ב. אתרוג שניקב נקב מפולש כל שהוא פסול ושאינו מפולש אם היה כאיסר פסול ואם חסר כל שהוא פסול ויש אומרים דגם בנקב מפולש בעינין חסרון משהו ושאינו מפולש בחסרון כאיסר.

הגה: ונהגו להכשיר הנקבים שנעשו באילן על ידי קוצים אף על פי שיש בהם חסרון שזהו דרך גדילתן (תרומת הדשן סימן צ"ט) מיהו אם רואה שאין העור והבשר קיים תוך הנקב פסול לסברא הראשונה אף על פי שאינו מפולש ובשעת הדחק יש להקל כסברא האחרונה להכשיר חסרון שאינו כאיסר ואינו נקב מפולש (דעת עצמו):

ג. מפולש יש מפרשים כפשוטו והיינו שניקב מצד זה לצד זה ויש מפרשים שכיון שניקב עד חדרי הזרע שהגרעינים בתוכו מקרי מפולש:

ד. אתרוג שנימוח כל בשרו בפנים וקליפתו החיצונה קיימת וחדרי הזרע קיימים בפנים כשר ויש פוסלים:

ה. נסדק כולו מראשו לסופו אפילו אינו חסר כלום פסול אבל נשאר בו שיעור למעלה ולמטה אפילו כל שהוא כשר ויש מי שאומר דדוקא מלמטה אבל בחוטמו אפילו כל שהוא פסול. הגה: ויש מחמירים לפסול בנסדק רובו וכל שלא נסדק רוב קליפתו העבה לא מקרי נסדק (רבינו נסים):

ו. נקלף הקליפה החיצונה שלו שאינו מחסרו אלא נשאר ירוק כמות שהוא ברייתו אם נקלף כולו פסול אם נשאר ממנו כל שהוא כשר ויש אומרים שצריך שישתייר כסלע:

ז. ניטל דרו והוא הראש הקטן ששונתנו בו פסול. הגה: ויש מחמירין אם ניטלה השושנתא דהיינו מה שאנו קורין פיטמא (ר"ן) וטוב להחמיר במקום שאפשר מיהו לענין דינא אין לפסול אלא אם כן ניטל הדד דהיינו העץ שראש הפיטמא עליו והראש נקרא שושנתא (המגיד). וכל זה דוקא בניטלה אבל אם לא היה לו דד מעולם כשר וכן הם רוב האתרוגים שמביאים במדינות אלו (הרא"ש):

ח. ניטל העץ שהוא תלוי בו באילן מעיקר האתרוג ונשאר מקומו גומא פסול. הגה:

ואם ניטל קצת העץ ונשאר עובי כל שהוא שכל רוחב הגומא מכוסה כשר (טור):

ט. עלתה חזוית (פירוש תרגום או ילפת או חזון) עליו אם בשנים או בשלשה מקומות פסול ואם במקום אחד אם עלה על רובו פסול ואם על חוטמו אפילו כל שהוא פסול וחוטמו היינו ממקום שמתחיל להתקצר ולהתחדד כלפי ראשו:

י. יש אומרים דהא דבב' וג' מקומות פסול היינו דוקא כשנתפשט הנימור ברובו אף על פי שבשטח החברבורות הוא מיעוט אבל במיעוטו כגון שכולם מצד אחד של אתרוג כשר ויש פוסלים אפילו במיעוטו של צד אחד:

יא. אם הוא מחצה על מחצה במקום אחד יש מכשירים ויש פוסלים:

יב. מחוטמו ואילך דהיינו ממקום שמתחיל לשפע עד הפיטמא פוסל חזוית וכל שינוי מראה בכל שהוא ויש מי שאומר דהוא הדין דיבש פוסל שם בכל שהוא:

יג. חזוית הוא כמו אבעבועות ויש בו ממש שמקומו ניכר במישוש שהוא גבוה מהאתרוג. הגה: ולכן יש להכשיר אותן חזוית שקורין בלשון אשכנז מו"ל לפי שאינם גבוהים משאר האתרוג (מהרי"ל) ויש מי שכתב דיש להכשירם מטעם דנחשבים מראה אתרוג מאחר דרגילים להיות הרבה כן (תרומת הדשן סימן צ"ט):

יד. אם עלתה בו חזוית בענין שפסול או שהוא מנומר אם כשקולפו חוזר למראה האתרוג כשר (לאחר שנקלף ולא חסר כלום):

טו. נפל עליו מים בתלוש ותפח או סרח או שהוא כבוש בחומץ או מבושל או מנומר פסול:

טז. אם הוא שחור או לבן במקום אחד פוסל ברובו בשנים או בשלשה מקומות דינו כחזוית ליפסל אפילו במיעוטו:

יז. מקום שהאתרוגים שלהם כעין שחורות מעט כשרים ואם היו שחורים ביותר כאדם כושי הרי זה פסול בכל מקום:

יח. העגול ככדור פסול:

יט. גדלו בדפוס ועשאו כמין בריה אחרת פסול עשאו כמו ברייתו אף על פי שעשאו דפין דפין כשר:

כ. התיום דהיינו שגדל שנים דבוקים זה בזה כשר:

הנה מובא פאן ספר שו"תן ערוף אורח חיים מחולק לפי החודש. שמונה עמודים ליום. כן יגמור כל אורח חיים מדי חודש בתדשו. ויזכה להיות "בן עולם הבא". נא לפרסם בכתבי פנסיות ובכתבי מדרשות. ובשמחות. ויכלל החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "השקפה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה"!
זכה ללמוד – עמוד ד זוכה לפנים צדיקים!

כא. הירוק שדומה לעשבי השדה פסול אלא אם כן חוזר למראה אתרוג כשמשנהין אותו כשר:

כב. שיעור אתרוג קטן פחות מכביצה פסול אבל אם כביצה אפילו אם הוא בוסר שעדיין לא נגמר פרוי כשר ואם היה גדול כל שהוא כשר:

סימן תרמט – דברים הפוסלים בארבעה מינים, ובו ו' סעיפים

א. כל ארבעה המינים פסולים בגזול ובגנוב בין לפני יאוש בין לאחר יאוש אבל גזול וקנאו בלא סיוע המצוה כגון גזל לולב ושיפהו כשר דקנייה בשינוי מעשה ומיהו לא יברך עליו ויש מי שאומר דלא נפסל גזול וגנוב אלא לגנב ולגזולן עצמו אבל לאחרים כשר בשאר הימים חוץ מיום ראשון. הגה: ומשום זה יש לזהר שלא יקצץ הישראל בעצמו אחד מארבעה מינים שבלולב לצורך לולבו דקרקע אינה נגזלת וסתם עכו"ם גזולי קרקע הם ויבא בגזילה לידו אלא יקצצנו עכו"ם ויקנה מהם (תשובת הרשב"א סימן תתנ"ב, הגהות אשרי סוף פרק לולב הגזול). ואין חילוק בזה בין ארץ ישראל או חוצה לארץ (אור זרוע). לולב שאגדו עכו"ם ועשאו כשר כמו סוכת עכו"ם (מרדכי הלכות קטנות):

ב. וכן שאול ביום ראשון משום דבעינן לכם. הגה: והמודר הנאה מלולבו של של חברו או מלולבו של עצמו אינו יוצא בו ביום א' דלא הוי שלכם (תשובת רשב"א סימן תשמ"ו ותשמ"ז):

ג. וכן של עיר הנדחת ושל אשירה של ישראל פסול אבל של עבודת כוכבים לכתחלה לא יטול ואם נטל יצא מיום ראשון ואילך דלא בעינן לכם. הגה: ודווקא שלא נתכוין לזכות בו אבל אם נתכוין לזכות בו הוי ליה של ישראל דאינו יוצא בו ודוקא קודם שנתבטל אבל אם נתבטל ביד עכו"ם אפילו מכוין לזכות בו אחר כך יוצא בדיעבד (רבינו ירוחם נתיב ח' חלק ג' ור"ן). ועיין לעיל סימן תקפ"ו:

ד. גנות הצעירים של עובדי כוכבים וכיוצא בהם מבתי שמישהם מותר ליטול משם לולב או שאר מינים למצוה (ואפילו האילן נטוע לפני עבודת כוכבים כל זמן שאין עובדין האילן) (רבינו ירוחם נתיב ח' חלק ג'):

ה. כל אלו שאמרנו שהם פסולים מפני מומין שביארנו או מפני גזל וגניבה ביום טוב הראשון בלבד אבל בשאר ימים

הכל כשר. הגה: ויש פוסלין בגזול כל ז' ימים והכי נהוג אבל שאול יוצא בו (טור) והמגיד בשם פוסקים). ומותר ליטול לולב של חברו בלא דעת חברו בשאר ימים דניחא ליה לאינש למיעבד מצוה בממוניה והוי כשאול (תרומת הדשן סימן ק' ופסקיו סימן קנ"ט). וחסר כשר בשאר ימים (טור). וניטל פטמתו או עוקצו דינו כחסר וכשר מיום ראשון ואילך (רבינו ירוחם נתיב ח' חלק ג'). מיהו אם נקבוהו עכברים לא יטלנו אף בשאר הימים משום מאוס (כל בו) עד שיסיר ניקור העכברים אבל אם היה יבש או מנומר שפסול כל שבעת ימים אף אם חתך היבשות או הנומר פסול כל שבעה הואיל ובא מכח פסול (הגהות אשרי פרק לולב הגזול). ומותר לכתחלה להתנות על אתרוג שיהיה כולו ליום ראשון ושאינו כולל ממנו כל בין השמשות של ליל שני ואילך ומותר אז לכתחילה לאכול ממנו מיום שני ואילך ולצאת ידי מצוה עם הנשאר (בית יוסף בשם הרא"ש) אלא שאין אנו בקיאין בתנאים כדלעיל בסוף סימן תרל"ח בהג"ה. והפיסול שהוא משום עבודת כוכבים או מפני שאותו אתרוג אסור באכילה או מפני שאינם מינם או שהם חסרים השיעור בין ביום טוב ראשון בין בשאר ימים פסול. (וחזו"ת פוסלת כל שבעת הימים) (רבינו ירוחם נתיב ח' חלק ג' ור"ן פרק לולב הגזול). והעושים שני ימים טובים פסולי ראשון נוטלין בשני אבל ברוכי לא מברכינן. ואם יש לחברו לולב ואתרוג כשר יברך על של חברו מדעתו (דברי עצמו):

ו. בשעת הדחק שאין נמצא כשר כל הפסולים נוטלין ואין מברכינן. הגה: ויש מכשירין לולב יבש אפילו לברך עליו (רמב"ם פרק ח' והמגיד) וכן נוהגין לברך על לולבין יבשים אפילו בדאיכא אחרים לחים (אגור) אבל בשאר מינים אין לנהוג הכי. ויש מקילין אפילו בהדס יבש (הגהות מיימוני ומרדכי) ויש לסמוך עליהו בשעת הדחק ואף על גב דחסר כשר בשאר ימים אין לחתוך אתרוג לב' או ג' חלקים ולחלקו ולצאת בו אפילו בשעת הדחק דדוקא חסר ונשאר העיקר קיים כשר אבל כי האי גונא מקרי חתיכת אתרוג ולא אתרוג (ר"ן ופסקי מהרא"י סימן נ"ב). וכל זה לענין לברך עליו אבל בלא ברכה יכול ליטול כל הפסולין ולא יברך עליהם (טור):

סימן תרנ – שיעור הדס וערבה, ובו כ' סעיפים

א. שיעור הדס וערבה ג' טפחים ושדרו של לולב ד' טפחים כדי שיהא שדרו של

לולב יוצא מן ההדס טפח באמה בת ה' טפחים עשה אותה ששה צא מהם שלשה להדס נמצא שיעור הדס וערבה טפחיים ומחצה שהם י' גודלים ושיעור שדרו של לולב י"ג גודלים ושליש גודל ויש מי שאומר ששיעור שדרו של לולב י"ד גודלים ויש אומרים ששיעור הדס וערבה י"ב גודלים ושדרו של לולב ט"ז גודלים (וכן נוהגין לכתחלה):

ב. אין להם שיעור למעלה ויש מי שאומר שאפילו הוסיף באורך ההדס והערבה כמה צריך שיצא שדרו של לולב למעלה מהם טפח:

סימן תרנא – נטילת הלולב וברכתו, ובו ט"ז סעיפים

א. מצות ד' מינים שיטול כל אחד לולב אחד וב' ערבות וג' הדסים (ובמקום הדחק דליכא הדס כשר סגי ליה בחד דלא קטום) (בית יוסף סימן תרמ"ו בשם אורחות חיים). ומצוה לאגדם בקשר גמור דהיינו ב' קשרים זה על זה משום נוי ויכול לאגדם במין אחד ואם נשרו מהעלין בתוך האגודה בענין שמפסיק אין לחוש (דמין במינו אינו חוצץ אבל שלא במינו חוצץ על כן יזהר ליקח החוט שרגיל להיות סביב ההדס (מהרי"ל). ואם לא אגדו מבעוד יום או שהותר אגודו אי אפשר לאגדו ביום טוב בקשר גמור אלא אגדו בעניבה. הגה: יש מי שכתבו לעשות הקשר בדרך אחר שכורכין סביבות ג' מינים אלו ותוחבין ראש הכרך תוך העגול הכרוך (טור) וכן נוהגין. ויש לקשור ההדס גבוה יותר מן הערבה (מהרי"ו). וישפיל ההדס והערבה תוך אגוד הלולב כדי שיטול כל ג' מינים בידו בשעת ברכה (מהרי"ל). ויש שכתבו לעשות בלולב ג' קשרים וכן נוהגין (מרדכי פרק לולב הגזול):

ב. יטול האגודה בידו הימנית ראשיהם למעלה ועיקריהם למטה והאתרוג בשמאלית:

ג. אטר נוטל לולב בימין כל אדם ואתרוג בשמאל כל אדם דבתר ימין ושמאל דעלמא אזלינן ולא בתר ימין ושמאל דידיה. הגה: ויש אומרים דאזלינן בתר ימין דידיה ויש ליטול הלולב בימין דידיה והאתרוג בשמאל דידיה (הרא"ש ורבינו ירוחם ומהרי"ו) וכן נהגו וכן עיקר ואם היפך יצא (מהרי"ל ומנהגים). ושולט בב' ידיו נוטל הלולב בימין ואתרוג בשמאל ככל אדם (כל בו):

הנה מובא פאן ספר שו"תן ערוף אורח חיים מחולק לקצת החודש. שמונה עמודים ימים. כך יגמור כל אורח חיים מדי חודש בתדשו. ויזכה להיות "בן עולם הבא". נא לפרסם בבתי פנסיות ובבתי מדרשות. ובשמחות. וקבלת החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי "לימוד ה"תורה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה!" וכל המזכה את הרבים כיה לחודש – עמודה זוכה לפנים צדיקים!

ד. אדם שאין לו יד נוטל לולב בזרועו וכן האתרוג:

ה. יברך על נטילת לולב ושהחיינו קודם שיטול האתרוג כדי שיברך עובר לעשייתו או יהפוך האתרוג עד שיברך. הגה: ויברך מעומד (מהרי"ל וכל בו). ולא יברך רק פעם אחת ביום אף על פי שנטלו כמה פעמים (מהרי"ו):

ו. לא יברך שהחיינו בשעת עשיית לולב אלא בשעת נטילתו:

ז. אם עשה בית יד ונתן בו הלולב ונטלו שפיר דמי דלקיחה על ידי דבר אחר שמה לקיחה ובלבד שיהא דרך כבוד אבל אם אינו דרך כבוד כגון שנתן הלולב בכלי ונטלו לא יצא ואם כרך עליו סודר ונטלו או שכרך סודר על ידו ונטלו יש אומרים דלא יצא. הגה: ונהגו להחמיר להסיר התפילין (מהרי"ל) וטבעות מידם אבל מדינא אין לחוש הואיל ואין כל היד מכוסה בהן (אגודה פרק מקום שנהגו):

ח. ינענע בשעה שמברך וכן ינענע בהודו לה' פעם אחת (ומנענעים בכל הודו שיאמרו) (טור והרא"ש) ובהודו לה' שבסוף שכופלים אותו שליח ציבור והצבור מנענעין שני פעמים וכן באנא ה' הושיעה נא מנענע שני פעמים לפי שכופלים אותו. הגה: ויש אומרים שהשליח ציבור מנענע גם כן כשיאמר יאמר נא ישראל כו' אבל לא ביאמרו נא וכן נהגו (הגהות אשירי פרק לולב הגזול ומהרי"ל ומנהגים):

ט. הנענע הוא שמולין ידו מכנגדו והלאה וינענע שם ג' פעמים בהולכה וג' פעמים בהבאה (טורף הלולב ומכסס העלין בכל נינענע) (ר"ן פרק לולב הגזול) ואחר כך מטה ידו לצד אחר ועושה כן וכן לכל צד מארבע צדין ומעלה ומטה. הגה: וההולכה וההבאה היא עצמה הנענע כי מולין ומביא שלש פעמים לכל רוח (טור בשם גאון). ומטין ראש הלולב לכל צד שמנענע נגדו וכשמנענע למטה הופכו למטה ומקרי דרך גדילתן (בית יוסף) הואיל ומחזיק אותן בידו דרך גדילתן (בית יוסף). ויש מדקדקין שלא להפך הלולב כשמנענעין למטה (מהרי"ל ובית יוסף בשם אביו וכן שמע ממהר"ר שכנא שראה כן ממהר"ר יעקב פולק וכן כתוב בכתבי האר"י). והמנהג כסברא ראשונה וכן נראה לי עיקר:

י. יקיף דרך ימין בנענעו מזרח דרום מערב צפון:

יא. צריך לחבר האתרוג ללולב בשעת נענעו ולנענע בשניהם יחד. (וכל הנענעוים אינן מעכבין ובאיזה דרך שנענע יצא כדיעבד):

יב. ד' מינים הללו מעכבין זה את זה שאם חסר לו אחד מהם לא יברך על השאר אבל נוטלן לזכר בעלמא (בין ביום א' בין בשאר ימים) (הרא"ש ורבינו ירוחם נתיב ח' חלק ג' מהרי"ק שורש מ"א). ואם היו ארבעתן מצויים אצלו ונטלם אחד אחד יצא. הגה: ובלבד שיהיו כולם לפניו (רמב"ם פרק ויטול הלולב תחלה ויברך על הלולב ודעתו גם על האחרים (הרא"ש ור"ן ותשובת הרשב"א סימן קנ"ו) ואם סח ביניהם צריך לברך על כל אחד בפני עצמו (הגהות מיימוני):

יג. אם חסר לו אחד מהמינים לא יקח מין אחר במקומו:

יד. לא יוסיף מין אחר על ארבעת המינים משום בל תוסיף:

טו. לא יטול יותר מלולב אחד ואתרוג אחד אבל בערבה והדס מוסיף בה כל מה שירצה ויש מי שפוסל להניח הדס שוטה בלולב נוסף על השלשה בדין עבות ויש מתירין והמדקדקים אינם מוסיפים על שתי ערבות ושלשה הדסים עבות:

סימן תרנב – זמן נטילת לולב, ובו ב' סעיפים

א. מצות לולב ביום ולא בלילה וכל היום כשר לנטילת לולב שאם לא נטל שחרית יטלנו אחר כך ומכל מקום זריזים מקדימים למצות ונוטלים אותו בכוקר וזמנו הוא משתנן החמה ועיקר מצותו בשעת ההלל ואם צריך להשכים לצאת לדרך נוטלו משעלה עמוד השחר. הגה: והמדקדק יאחז הלולב בידו כשכנס מביתו לבית הכנסת גם בשעת התפלה וכן יחזירו לביתו כדי לחבב המצוה (טור):

ב. אסור לאכול קודם שיטלנו ואם שכח ואכל וזכר על שלחנו ביום הראשון שהוא מן התורה יפסיק אפילו יש שהות ביום ליטלו אחר שיאכל ומיום ראשון לא יפסיק. הגה: ואם התחיל לאכול יותר מחצי שעה קודם שהגיע זמן חיובו אפילו ביום ראשון אין צריך להפסיק בדאיכא שהות ביום (ר"ן פרק לולב הגזול):

סימן תרנג – הדס אסור להריח בו, ובו ב' סעיפים

א. הדס של מצוה אסור להריח בו אבל אתרוג של מצוה מותר להריח בו מן

הדין אלא שלפי שנחלקו אם מברכים עליו אם לאו יש לא יש למנוע מלהריח בו:

ב. עבד להושענא ולא אגבהה למיפק בה שריא בהנאה:

סימן תרנד – שיכול להחזיר הלולב במים ביום טוב, ובו סעיף אחד

א. מקבלת אשה הלולב מיד בנה או מיד בעלה ומחזירתו למים ותוסיף עליו מים אם צריך אבל לא תחליף המים ובחול המועד מצוה להחליפם כדי שישאר לח והדור. הגה: ונהגין ליקח כל יום חול המועד ערבה חדשה ולקשרה בלולב והוא הדור מצוה:

סימן תרנה – גוי שהביא לולב, ובו סעיף אחד

א. נכרי שהביא לולב לישראל מחוץ לתחום מותר ליטלו אפילו מי שהובא בשבילו. הגה: ועיין לעיל סימן תקפ"ו סעיף כ"א וכ"ב וסימן ש"ז סעיף ג' אם מותר לומר לנכרי לילך אחריו או לחלל יום טוב בשבילו:

סימן תרנו – שצריך לחזור אחרי הידור מצוה בקניית האתרוג, ובו סעיף אחד

א. אם קנה אתרוג שראוי לצאת בו בצמצום כגון שהוא כביצה מצומצמת ואחר כך מצא גדול ממנו מצוה להוסיף עד שליש מלגיו בדמי הראשון כדי להחליפו ביותר נאה ויש מי שאומר שאם מוצא שני אתרוגים לקנות והאחד הדר מחבירו יקח ההדר אם אין מייקרים אותו יותר משליש מלגיו בדמי חבירו. הגה: ומי שאין לו אתרוג או שאר מצוה עוברת אין צריך לבזבו עליהם הון רב וכמו שאמרו המבזבו אל יבזבו יותר מחומש אפילו מצוה עוברת (הרא"ש ורבינו ירוחם נתיב י"ג חלק ב'). ודווקא מצות עשה אבל לא תעשה יתן כל ממונו קודם שיעבור (הרשב"א וראב"ד) (ועיין לקמן סוף סימן תרנ"ח בהג"ה):

סימן תרנז – דין קטן היודע לנענע לולב, ובו סעיף אחד

א. קטן היודע לנענע לולב כדינו אביו חייב לקנות לו לולב כדי לחנכו במצוות:

סימן תרנח – דיני לולב ביום טוב ראשון, ובו ט' סעיפים

א. מן התורה אין מצות לולב חוץ למקדש אלא יום ראשון וחכמים תקנו שיהא ניטל בכל מקום כל שבעה:

ב. ביום שבת אינו נוטל אפילו אם הוא יום ראשון. הגה: ואסור לטלטל הלולב בשבת דהוי כאבן (ר"ן סוף פרק לולב הגזול והמגיד פרק ד' וכל בו) אבל האתרוג מותר בטלטול דראוי להריח בו ואסור ליתנו על הבגד אפילו ביום טוב דמוליד ריחא (מהרי"ל):

ג. אין אדם יוצא ידי חובתו ביום ראשון בלולב של חבירו שהשאילו דבעינן לכם משלכם ואפילו אמר לו יהא שלך עד שתצא בו ואחר כך יהא שלי כבתחלה לא יצא דהוי כמו שאול ואם נתנו לו במתנה מותר:

ד. נתנו לו על מנת להחזירו הרי זה יוצא בו ידי חובתו ומחזירו שמתנה על מנת להחזיר שמה מתנה ואם לא החזירו לא יצא אפילו נתן לו את דמיו ואפילו נאנס מידו וכן אם החזירו לאחר זמן מצותו לא יצא. הגה: ומותר לתת לו אתרוג במתנה על מנת שלא יקדישונו דלא גרע ממתנה על מנת להחזיר (ר"ן פרק ה' דנדרים):

ה. נתנו לו סתם הוי כאילו אמר לו על מנת שתחזירנה לי דמסתמא על דעת כן נתנו לו כיון שצריך לצאת בו שאין לו אחר ואם לא החזירו לא יצא. הגה: וצריך לחזור וליתנו לבעליו במתנה כדי שיהיה של בעלים ויצאו בו (הרא"ש ורבינו ירוחם נתיב ח' חלק ד'). ומיהו אפילו לא החזירו לידו אלא לאחר ואחר לאחר והאחרון מחזירו לבעלים יצא:

ו. לא יתננו ביום ראשון לקטן קודם שיצא בו מפני שהקטן קונה ואינו מקנה לאחרים מן התורה ונמצא שאם החזירו לו אינו מוחזר ויש מי שאומר שאם הגיע לעונת הפעוטות מותר ואם תופס עם התינוק כיון שלא יצא מידו שפיר דמי:

ז. שותפים שקנו לולב או אתרוג בשותפות אין אחד מהם יוצא בו ידי חובתו ביום הראשון עד שיתן לו חלקו במתנה. הגה: ודוקא שלא קנו לצורך מצוה אבל אם קנו לצורך מצוה יוצאים בו מסתמא דאדעתא דהכי קנאוהו (המגיד):

ח. האחים שקנו אתרוגים מתפיסת הבית ונטל אחד מהם אתרוג יוצא בו אם יכול לאוכלו ואין האחים מקפידים בכך יצא ואם היו מקפידים לא יצא עד שיתנו לו חלקם במתנה ואם קנה זה אתרוג וזה פריש או שקנו כאחד אתרוג רמון ופריש מתפיסת הבית אינו יוצא באתרוג עד

שיתנו לו חלקם במתנה ואף על פי שאם אכלו אין מקפידים עליו מפני שכל שאין שם מאותו המין אין מחילתם בסתם מועלת אבל כשיש שם מאותו המין אפילו היה מעולה מאחרים מחילתם בסתם מועלת לפי שאינם מקפידים:

ט. מה שנוהגים במקום שאין אתרוג מצוי שכל הקהל קונים אתרוג בשותפות הטעם מפני שכיון שקנאוהו לצאת בו מסתמא הוי כאילו פירשו שכל הקהל נותנים חלקם לכל מי שנטלו לצאת בו על מנת שיחזירוהו להם. הגה: וגובין מעות אתרוג לפי ממון דהדור מצוה מונח טפי על עשירים מעל עניים ואשה פטורה מלידת למעות אתרוג הואיל ואינה חייבת בו (תשובת מהרי"ל סימן י'). וכל אדם ישתדל ויהא זריז במצוה לקנות לו אתרוג ולולב לבד כדי לקיים המצוה כתקנה (הגהות מיימוני סוף הלכות לולב):

סימן תרנט – סדר קריאת התורה בסוכות, ובו סעיף אחד

א. מוציאים שני ספרים באחד קורין שור או כשב בפרשת אמור ובשני קורא המפטיר קרבנות המוספין ובחמשה עשר לחדש השביעי ומפטיר בזכריה הנה יום בא וכו':

סימן תרס – סדר היקף הבימה, ובו ג'

א. נוהגים להעלות ספר תורה על (הבימה) ולהקיפה פעם אחד בכל יום ובשביעי מקיפים אותה שבעה פעמים זכר למקדש הגה: ומוציאים שבעה ספרי תורה על הבימה ביום שביעי (מהרי"ל) ויש מקומות שמוציאים כל ספרי תורה שבהיכל (מנהגים) (והכי נוהגין במדינות אלו) שהיו מקיפים את המזבח וההקפות לצד ימין. (ובשבת אין מקיפים) (טור) (ואין מוציאים ספר תורה על הבימה):

ב. נוהגים להקיף אף מי שאין לו לולב. הגה: ויש אומרים שמי שאין לו לולב אינו מקיף וכן נוהגין (טור בשם רש"י ור"ן פרק לולב). וביום השביעי נוטלין הערבה עם הלולב להקיף (בית יוסף). מי שאירע לו אבל בחג אינו מקיף וכן אבל כל י"ב חודש על אביו ואמו (כל בו) וכן נהגו:

ג. יש מי שאומר שאין אומרים הושענא בשבת ולא נהגו כן:

סימן תרסא – כליל יום טוב שני אומר שהחינונו לפני ברכת לישב בסוכה, ובו סעיף אחד

א. כליל יום טוב שני אומר קידוש וזמן אחריו מיד ואחר כך ברכת סוכה (זו דעת הרא"ש וכן ראוי לנהוג):

סימן תרסב – סדר תפלת יום ב' של סוכות, ובו ג' סעיפים

א. ביום שני מברך על נטילת לולב וכן בכל שאר ימים:

ב. אינו מברך זמן ביום שני על הלולב אלא אם כן חל יום ראשון בשבת:

ג. מוציאים שני ספרים וקורין בהם פרשיות שנקראו אתמול ומפטיר במלכים ויקהלו עד בהוציאי אותם מארץ מצרים:

סימן תרסג – סדר תפלת חול המועד, ובו ג' סעיפים

א. בחול המועד מוציאים ספר תורה וקורין בו ארבעה בקרבנות החג שבפרשת פנחס וביום ראשון של חולו של מועד קורא כהן וביום השני ולוי וישראל חוזר וקורא וביום השלישי והרביעי קורא ספיקא דיומא וביום השני וביום השלישי ועל דרך זה קורים בשאר ימים. הגה: ויש אומרים ששנים הראשונים קורין בספיקא דיומא והשלישי קורא ביום המחרת והרביעי חוזר וקורא כל ספיקא דיומא דהיינו מה שקראו שנים הראשונים וכן אנו נוהגין וביום השביעי הכהן קורא ביום החמישי לוי ביום הששי וישראל ביום השביעי והרביעי קורא ביום הששי וביום השביעי וכן אנו נוהגין (רש"י בשם רבותיו ומהרי"ו ומנהגים). ובארץ ישראל שאין שם ספיקא דיומא אין קורים בכל יום אלא קרבן היום בלבד כי ביום ב' הוא א' לחולו של מועד קורא כהן וביום השני והשלישי העולים אחריו חוזרים וקורים אותה פרשה עצמה ועל דרך זה בכל יום משאר הימים:

ב. שבת של חולו של מועד ערבית ושחרית ומנחה מתפלל של שבת ואומר יעלה ויבא בעבודה ובמוסף אומר אתה בחרתנו ומפני חטאינו את יום המנוח הזה את יום חג הסוכות הזה וחותם מקדש השבת וישראל והזמנים. הגה: ונוהגין לומר קהלת בשבת של חול המועד או בשמיני עצרת אם איקלע בשבת (מהרי"ל) ועיין לעיל סימן ת"צ:

ג. מוציאים שני ספרים באחד קורין ראה אתה אומר אלי ומפטיר קורא קרבנות

הנה מובא פאן ספר שולחן ערוך אורח חיים מחולק לקצת החודש. שמונה עמודים ליום. כך יגמור כל אורח חיים מדי חודש בחדשו. ויזכה להיות 'בן עולם הבא'. נא לפרסם בכתבי פנסיות ובכתבי מדרשות. ובשמות. ויזכה החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות 'בן עולם הבא' על ידי 'ימוד' ה'הכנה' בכל יום. שהוא 'תורה לשמה'! וכל המזכה את הרבים כ"ח לחודש – עמוד ז' זוכה לבנים צדיקים!

של ספיקא דיומא ומפטיר ביחזקאל
והיה ביום בוא גוג:

**סימן תרסד – סדר יום הושענא רבה,
ובו י"א סעיפים**

א. ביום שביעי שהוא הושענא רבה נוהגים להרבות במזמורים כמו ביום טוב. הגה: ואין אומרים נשמת ואומרים מזמור לתודה ואומרים אין כמוך שמע ישראל וכו' כמו ביום טוב ואומרים קדיש שלאחר תפלת מוסף בנגון יום טוב ואין רגילין לעשות מלאכה של חול עד אחר יציאה מבית הכנסת ויש לומר פזמון זכור ברית כשיש מילה בהושענא רבה ואומרים אותו קודם אנא אזון חין כו' כתבו הראשונים ז"ל שיש סימן בצל הלבנה בליל הושענא רבה מה שיקרה לו או לקרוביו באותה השנה ויש מי שכתב שאין לדקדק בזה כדי שלא ליתרע מזליה גם כי רבים אינם מבינים הענין על בוריו ויותר טוב להיות תמים ולא לחקור עתידות כן נראה לי. ומרבים קצת בנרות כמו ביום הכיפורים. הגה: והמדקדקים נוהגים לטבול עצמן קודם עלות השחר כמו בערב יום הכיפורים (מנהגים). ויש נוהגים ללבוש הקיטל כמו ביום כיפור לפי שבחג נדונים על המים. ונוהגים להתיר בו אגודו של לולב ומקיפים ז' פעמים ומרבים תחנונים על המים:

ב. ונוטלים ערבה ביום זה מלבד ערבה שבלולב ואין מברכין עליה. הגה: ונהגו ששמש בית הכנסת מביא ערבה למכור כמו

שהיה המנהג בזמן שבית המקדש קיים (ר"ן פרק לולב וערבה):

ג. יש מי שאומר שאף ביום זה מקיפים בלולב ולא בערבה ולא נהגו כן אלא להקיף בו גם בערבה:

ד. שיעור ערבה זו אפילו עלה אחד בכד אחד. הגה: מיהו מכווער הוא להיות עלה אחד בכד אחד (טור בשם רב האי) על כן נהגו לעשות ההושענות יפים משום זה אלי ואנוהו. ושיעור ארכה כשיעור אורך ערבה שבלולב. הגה: וכל הפוסל בערבה שבלולב פוסל בערבה זו (מדברי ר"ן פרק לולב וערבה). וחובט בה על הקרקע או על הכלי פעמיים או שלש. הגה: ויש אומרים שצריך לנענע בה (טור בשם רש"י) ונהגו לעשות שתיהן מנענעין בה ואחר כך חובטין אותה:

ה. ואינה ניטלת אלא בפני עצמה שלא יאגוד דבר אחר עמה אבל אם יש בידו דבר אחר אין לחוש:

ו. אין אדם יוצא ידי חובתו בערבה שבלולב אפילו הגביה אותה שני פעמים אחדלשם לולב ואחד לשם ערבה ויש אומרים שיוצא בה:

ז. יש מי שאומר שאינו יכול ליטלה עם הלולב בשעה שהוא יוצא בה ידי חובתו עד אחר שיברך ויטול וינענע בתחלה ואם נטלה עובר משום כל תוסף ואחר הנענוע הראשון יכול הוא ליטלה עם

הלולב וכל שכן בשעת הקפה ואף על פי שמה שכתב שאם נטלה עובר משום כל תוסף טעות הוא בעיני מכל מקום אין הפסד לחוש לדבריו וכתב עוד דגם אחר נטילה ונענוע צריך לתפוס הערבה לבדה להכיר שהיא חובה ובשעת החבטה יטלנה בפני עצמה ויוצא בה ידי חובתו. הגה: והמנהג פשוט ליטול הערבה עם הלולב בשחרית בשעת הנענוע ובשעת הקפה עד שעת החבטה ונוטלים הערבה לבדה. ויותר טוב שלא ליטלה עם הלולב כלל. ואף הנוטלה עם הלולב נראה לי דלאחר שהקיף יסיר הלולב מידו ויאחז הערבה שהם ההושענות שעושין לבד כל זמן שאומרים תחנונים על המים ומנענעים ההושענות בשעה שאומרים ההושענות ואחר כך חובטים אותם:

ח. יש מי שאומר שהושענא שבלולב אף על פי שנזרקת אין לפסוע עליה (ועיין לעיל סימן כ"א גבי ציצית):

ט. יש מי שאומר שאסור ליהנות מן הערבה לאחר נטילתה אם לא התנה עליה מעיקרא דלכולא יומא אתקצאי למצותה. הגה: ונהגו להצניע ההושענות לאפיית מצות כדי לעשות בה מצוה (מהרי"ו ומהרי"ל):

י. יש מי שאומר שיש לזהר שלא יקוץ ישראל ערבה למצוה משדה עכו"ם אפילו ברשות העכו"ם:

לומד יקר!

דבר בדוק ומנוסה שלא יאמר אלמד היום לכמה ימים, כגון ב' או ג' דפין (או עמודים) ואחר יומיים שלשה נמשין כמה דפים, כי זה הוא תחילת נפילה, שעל ידי שכל פעם כמה ימים לא ילמד ורק מפעם לפעם ילמד כמה דפים או עמודים אפשר על ידי זה ליפול מכל התכנית.

לכן לומד נכבד! אל תוסף ואל תגרע מהלימוד המוקצב בד"קא דף אחד או עמוד אחד כפי הנכתב בלוח. חוץ מאם קראך אונס או איזה סיבה המוכרחת המונעת, אזי תשלים למחרת אותו היום, אבל שוב תחזור למסלול דף ליום, או עמוד ליום.

(מתוך ספר "ודברת בם")

הנה מוכא פאן ספר שו"תן ערוף או"ח חיים מחו"ק ל"כ תחודש. שמונה עמודים ליום. כך יגמור כל או"ח חיים מדי חודש בתדשו. ויפנה להיות "בן עולם הבא". נא לפרסם בנתי פנסיות ובנתי מדקשות. ובשמחות. וי"כל תחברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "ה"ק"ה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה" וכל המזכה את הרבים כיה לחודש – עמוד ה זוכה לבנים צדיקים!

